

ומנין לצדקה שהיא שוותה לתורה שנאמר בתורה (ויקרא כו. ג) אם בחקתי תלכו ונאמר בצדקה (משלי י. ב) ה' קנני ראשית דרכו בתורה הוא אומר (ויקרא כו. ה) ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד והשבתי חיה רעה מן הארץ וחרב לא תעבור בארצכם ובצדקה הוא אומר (ישעיה לב. יד) והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם וישב עמי בנוה שלום ובמשכנות מבטחים ובמנוחות שאננות: ומנין שהתורה נמשלה לצדקה ושוותה לה אלא לפי שאין לך מדה טובה שברא הקב"ה בעולמו גדול מן התורה שנאמר (משלי ד. ח) סלסלה ותדוממך תכבודך כי תחבקנה תתן לראשך ליות חן עשרת תפארת תמננך אף התורה עצמה אינה נדמית אלא לצדקה שנאמר (דברים ג. כה) וצדקה תהיה לנו וגו'. ומנין לצדקה שהיא ממהרת ימות בן דוד וימות הגאולה שנאמר (ישעיה נ. א) שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות. ומנין לצדקה שהיא מעלה את הנשמה ומושיבה ונותנה תחת כסא הכבוד שנאמר (שם לג. טו-יז) הולך צדקות ודובר מישרים וגו' הוא מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים מלך ביפיו תחוינה עיניך:

פרק ב

פעם אחת הייתי מהלך בדרך מצאני אדם אחד ובא אצלי בדרך מצות והיה בו מקרא ולא היה בו משנה ואמר לי רבי מקרא נתן לנו מהר סיני משנה לא נתן לנו one time I was walking on the way and found me man one and came to me on the way heresy and he has torah but he does not have mishna said to me torah given to us from mount sinai mishna not given to us from mount sinai and I said to him my son but aren't torah and mishna from mouth of the great one it is said and what difference between torah and mishna I told him parable to what is the thing similar to king of flesh and blood that there was to him two slaves and he loved them complete love and gave to this one amount of wheat and to this one amount of wheat to this one bundle of flax and to this one bundle of flax the smart one of them what did took the flax and wove it cloth and took the wheat and made it flour sifted it ground it and kneaded it and baked it and placed it on top of table and spread on it cloth and set it down until the king came and the foolish of them didn't make and didn't do anything after some time the king came into the house and said to them my sons bring me what I gave you one brought out the loaf on the table and the cloth spread over it and one brought out the wheat in a heap and the bundle of flax on it oy what a shame oy what an embarrassment you say which of them more liked the one that brought out the table and the loaf on it I said to him my son if I will find you within mishna of the sages will your words be lies he said to me yes and I said to him my son when you go down before the ark on shabbat how many do you pray said to me seven I said to him and rest of days said to me all eighteen how many people read in torah on shabbat said to me seven...I said to him my son and don't we have those from mount sinai and aren't those within mishna of sages so you see when the holy one blessed be gave torah to israel not given to them except as wheat to bring out from it flour and like flax to bring out from it cloth it was given through rules of interpretation ונתתה פרט ובכל אשר תשאלך נפשך הרי זה כלל אחר וכן כלל שהוא צריך לפרט ופרט

שנאמר אשרי האיש אשר לא הלך זגרי (תהלים א' א'). ואומר אשרי שומרי משפט עושה צדקה בכל עת (שם ק"ו יג'). נאמר אשרי בתורה ונאמר אשרי בצדקה. מה אשרי האמר בתורה בן העולם הבא הוא. אף אשרי האמר בצדקה בן העולם הבא הוא: ומנין ששותה לתורה שנאמר אם בחוקותי תלכו וגו' (ויקרא כ"ג יג'). ואומר ה' קנני ראשית דרכו וגו' (משלי ח' כ"ב). ואומר ונתתי שלום בארץ (ויקרא ט"ו). ובצדקה הוא אומר. והיה מעשה הצדקה שלום וגו' (ישעיה ל"ב י"ח): ומנין שהתורה נמשלה בה. אין לך מידה טובה שברא הקביה בעולמו גדולה כתורה. שנאמר סלסליה ותרוממך תכבדך כי תחבקנה (משלי י"ד ח'). ואומר ובין נגידים תושיבך בן מידה. אף תורה עצמה אינה קרויה אלא צדקה. שנאמר וצדקה תהיה לנו כי נשמר לעשות וגו' (דברי י' כ"ה): ומנין שממחרת להביא את ימות המשיח ואת ימות הגאולה. שנאמר שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבוא וצדקתי להגלות (ישעיה נ"ו א'): ומנין שהיא מעלה ומושיבה את נותנה נגד כסא הכבוד. שנאמר הולך צדקות ודובר מישרים וגו' והוא מרומים ישכון וגו'. ואומר מלך בפיו תחזינה עיניך וגו' (שם ל"ג מ"ו ע"ד י"ח):

[פירקא ב']

פעם אחת הייתי מהלך בדרך ומצאני אדם אחד. ובא אלי בדרך מינות! ויש בו מקרא ואין בו משנה. אמר לי. מקרא ניתן לנו מהר סיני. משנה לא ניתן לנו מהר סיני. ואמרתי לו. בני. והלא מקרא ומשנה מפי הגבורה נאמרו. ומה בין מקרא למשנה. משלו משל. למה הדבר דומה. למלך בשר ודם שהיה לו שני עבדים: והיה אוהבן אהבה נמורה. ונתן לזה קב חישין ולזה קב חישין. לזה אנודה של פשתן ולזה אנודה של פשתן. הפקת שבהן מה עשה. נטל את הפשתן וארגו מפה. ונטל את החישין ועשאן סולת. ביררה מחנה. ולשה ואפה. וסידרה על גבי השלחן. ופרס עליה מפה. והניחה עד שלא בא המלך. והמפס שבהן לא עשה ולא כלום. לימים בא המלך בתוך ביתו ואמר להן. בניי. הביאו לי מה שנתתי לכם. אחד הוציא את [פת] הסולת על גבי השלחן ומפה פרוסה עליו. ואחד הוציא את החישין בקופה. ואנודה של פשתן עליהן. אוי לה לאותה בושח. אוי לה לאותה כלימה. הוי אומר איזה מהן חביב. זה שהוציא את השלחן ואת [פת] הסולת עליו.

מאיר עין

בר"ו ובילקוט מקומות קצת. ובכ"פ כולא הכי. לחיי העוה"ב שני אשרי האיש וגו' ונאמר בצדקה אשרי מה אשרי האמר כאן בן העוה"ב אף אשרי האמר בצדקה בן העוה"ב (והוא מקומות) ומנין שהצדקה . . . לתורה מהכא כתוב בתורה אם בחוקותי תלכו ואחריו כתב ונתתי שלום בארץ ובצדקה כתב והיה מעשה הצדקה שלום ואף התורה עצמה קרויה צדקה שני וצדקה תחיה לנו וגו' ולא עוד אלא שהצדקה ממחרת הגאולה וימות המשיח שני שמרו משפט וגו' והנותנה עולה ויושב כנגד כסא הכבוד שני הולך צדקות וגו': " במקרא כתוב הוא.

פרק ב' : בר"ו שיבוש מגונה בדרך מצות. ונשתבשו בו המחברים. ובכ"פ אמר אליהו מ"א וכו' ומצאתי אדם אחד והתחיל לבוא עלי בדרך מינות וכו' : בר"ו איתא פת. אלא דשם איתא זה שהוציא פת ושלחן. וזה מקומות ומשובש. בכ"פ בדרך מינות אמר לי מקרא ניתן וכי מפי הגבורה נאמרו ומה בין מקרא למשנה אלא זאת מקרא חו פירושה אמרתי לו אמטול לך כשל להדי וכי אוהבן אהבה גדולה נתן לזה וכי הפקת שבהן נכל את הפשתן ונתנו למוות ולארג ולעשות מפה והלך ונתן החטים

אמרתי לו. בני. אם אמצאך בתוך משנת חכמים יעשו דברוך בדאין. אמר לו. היין. אבל. אמרתי לו. בני. כשאתה יורד לפני התבה בשבת כמה אתה מתפלל. אמר לי. שבע. אמרתי לו. ושאר הימים. [אמר לי]. תפילה כולה. כמה בני אדם קורין בתורה בשבת. אמר לי. שבעה. במנחה בשבת. בשיני ובחמישי כמה. אמר לי. שלשה שלשה. ועל שבעת המינים כמה אתה מברך. אמר לי. שתיים. ברכה לפניהם וברכה לאחריהם. ועל שאר המינים. ברכה אחת. וברכת המזון. שלש. והשוב ומטיב ארבע. אמרתי לו. בני. וכי יש לנו אילו מהר סיני. והלא אינן אלא מתוך משנת חכמים. אלא בשנתן הקביה חורה לישראל. לא נתנה להן אלא כחשים להוציא מהן סולת. וכפשתן להוציא ממנו בנד. ניתנה בכלל ופרט. וכלל ופרט וכלל. שנאמר ונתתה הכסף בכל אשר תאווה נפשך [רברים יד כיה] כלל. בבקר ובצאן בין ובשכר [שם] פרט. ובכל אשר תשאלך נפשך [שם] הרי זה כלל אחר. זה כלל שצריך לפרט ופרט שצריך לכלל:

אמר לי. רבי. מיום שנברא העולם ועד אותה שעה כל העושה מצוה נותנין לו שכרו. כל העובר עבירה נותנין לו שכרו. אמרתי לו. בני. אילמלי מקרא כתוב אי אפשר לאומרו. הקביה הוא מלך מסוף העולם ועד סופו וכל העולם כולו שלו הוא. שנאמר הן לה' אלהיך השמים ושמי השמים וגו' [שם י יד]. ואומל' הבט משמים וראה וגו' [ישעיה סג מיז]. ולא שמים בלבד. אלא שמים ושמי שמים שבעה ועולם כולו שלו הוא. כסא כבודו שלו הוא. ישול שכרו וחלקו בעולמו שברא. אלא להודיע לבריות. שכל מי שהוא עושה התורה בצערה. ועושה את המצוות בצערה. שכן דרך ארץ ניתנה לו. והקדן שמור לו. [לפי] שלא מצא הקביה בבני אדם שעושים את התורה בצערה ואת המצוות בצערה ובונין בית אהרן בצערה. ומצערין את עצמן

מאיר עין

ועשה כהן סולת ולש אותם ואפה אותם בנחתום והביא הלהם בשולחן ופרס הספה עליו עד בוא המלך כיון שבא המלך שאל אותם ואמר להם מה עשיתם כמה שנתתי לכם חפקה הביא השולחן לפני המלך אמר לו אדוני המלך הנה לך להם לאכול מן החטים וספה לנגוב מן הפשתן והיא פרוסה עליו והכיפוש הוציא האגודה של פשתן והחטה לפני המלך. כשראה המלך כן פתח ואמר אוי לאותה בשה אוי לה לאותה הדיפה צאו וראו איזה מהם הביב היו אוכר זה שהוציא את השולחן ערוך: * בד"ה ושאר הימים כמה. אמר י"ח. בכ"פ בתוך משנת חכמים יעשו דברוך כראוי אמר לו הן [והוא משובש] אמרתי לו כשאתה יחד וכו' אמר לי שבע ברכות אמרתי לו ושאר ימים מה אמר לי תפלה כולה: * עיי' ברכות ל"ז ע"א וב' וברש"י בריה ולא כלום. והכא מוכח דולא כלום הוא כמשמעו. בכ"פ אמרתי לו כמה בניא וכו' ובמנחה של שבת ובב' וה' אמר לי שלשה אמרתי לו ועל שבעת המינים וכו' שתיים לפניהם ואחת לאחריהם ועל שאר המינים כמה ברכה אחת וברכת המזון שתיים הרי שלש והשוב והמטיב ארבע [והוא משובש]: * עיי' ריש תרי"ב. ותשובה נצחת כאן לנכחרי לב. שבאמת דתי ישראל ומנהגיהן הם מתוך משנת חכמים ולא עפי' משמעות כתבי הקודש. וקיומן של ישראל בעה"ז תלמי בקיום משנת חכמים. בד"ו איזה שיבושים קלים. בכ"פ מתוך משנת חכמים ששנו ודרשו אלא וכו' לברד מהן סולת וכו' וניתנה כלל ופרט של כלל ונתת הכסף תג ובשכר זהו פרט ובכל אשר תשאלך נפשך זהו כלל אחר זהו כלל שהוא צריך לפרט וכו'. והוא משובש קצת שהשמים כלל ראשון: * ולא הנפיק לגמור את דבריו והשיבו. ושאלתו היא. אם כך היא מיום שנברא העולם במה נתיחדו בני ישראל. לאיזה צורך היא משנת חכמים: * בתמיה. מה צורך לו לעבודת הבריות. בכ"פ וכל העולם כולו שלו וכסא כבודו שלו הוא שני הן לה אלהיך תג' ואוכר הבט תג' ולא שמים בלבד וכו' והעולם כולו שלו הוא וכסא כבודו וכו': * כלל לכך נבחרו ישראל. בכ"פ את המצוות בצערה שבשכר נתונה לו והקדן שמורה לו לפי שלא מצא וכו'. ונחטא זו אינה ברורה: